

CONSTRUCCIONES MECANICAS «ACERMAN»

Construcciones Mecánicas Acerman va iniciar les seves activitats l'any 1947, quan Josep Bonany i Bagué i Joan Bonamusa i Vidal, treballadors d'Albo SA i ambdós torners, van decidir d'establir-se pel seu compte per a la construcció de telers circulars.

Havien fet el seu aprenentatge a Albo SA; Bonany, a més, va ingressar com a voluntari als tallers de la Maestranza de Artilleria de Sant Andreu, a Barcelona, on va ampliar la seva formació, i tornà a l'empresa en llicenciar-se.

Al principi s'instal·laren als baixos del número 15 del carrer de Tetuan, cantonada amb el carrer de Goya, en un local d'una casa que era propietat de la família Bonamusa, on hi havia una lleteria. La seva maquinària inicialment consistia en tres torns, llimadora, màquina de foradar i serra i, més endavant, tal com havien fet altres tallers, es construïren les fresadores. La plantilla estava formada per set empleats, i bàsicament es dedicaven a fer peces per a d'altres tallers.

L'any 1950 s'integraren a l'empresa Salvador Turull i Fornells, veí de Premià de Mar i torner d'Albo SA –que anteriorment havia treballat a la Maquinista Terrestre y Marítima del Poble Nou (Barcelona)–, i Josep Ruaix i Mas, que treballava amb el senyor Duran, el seu sogre, i es va posar al capdavant de l'administració.

D'esquerra a dreta, Salvador Turull, Josep Ruaix, Andreu Sierra (encarregat), ??? i Josep Bonany (Canyamars, Sant Eloi 1962).

Quan la societat s'amplià, els quatre socis buscaren un nou emplaçament i es traslladaren a la casa del davant, als números 8-10 del mateix carrer de Tetuan. En aquest local hi havia el celler Duran; en morir el propietari, el local va passar a la seva filla, que estava casada amb Josep Ruaix, el nou soci, i aquesta va vendre la propietat a l'empresa, que aleshores ocupava una superfície de tres-cents m² i tenia una plantilla de divuit empleats. Després del tancament del taller, en el solar es va instal·lar la discoteca Nivell, i darrerament s'hi ha construït un bloc de pisos.

Acerman aviat s'especialitzà en la construcció de telers rodons en les seves diverses gammes de pòlsades. Tingueren

l'oportunitat de desmuntar i estudiar un teler a malloses Terrot, del tipus antic, la qual cosa els permeté de fer el seu teler; i així fou com trobaren un magnífic mercat a la pròpia localitat, que aquells anys vivia una època de forta activitat. Francesc Galí i Boniquet, pèrit per l'Escola de Teixits de

Punt de Caner de Mar, que morí d'accident el juliol de l'any 1999, els feia el disseny de les màquines.

Cal recordar també la construcció dels seus interlocks, els links-links, amb el seu model B-2. L'empresa va tenir contactes amb el senyor Pladabella d'Olot, que tenia patentada una màquina de dos jocs, s'incorporà a la patent i Acerman l'explotà.

La màquina portava una agulla especial que subministrava Ind-Text, i la primera d'aquest tipus va ser venuda a un fabricant d'Olot.

L'empresa francesa Établissements Degageux de Troyes s'interessà per la màquina, però degut a diferències econòmiques no s'arribà a un acord.

La seva característica era que tenia el plegador a la part superior, l'única al mercat d'aquest tipus; i bàsicament es venia a empreses dedicades a la fabricació de peces de fantasia per a nens. Al nostre Museu, en tenim un exemplar.

Links-links, B2.

En una època en què el mercat local absorbia tota la producció, Acerman no va destacar per la presència en fires i exposicions; només va ser present a la Fira de Mostres de Barcelona i a la Fira Comercial de Mataró, instal·lada a la plaça de Santa Anna. La plantilla va assolir un màxim de cinquanta treballadors, entre els quals recordem el senyor Andreu Sierra, que durant molts anys fou l'encarregat. Quant a les exportacions, únicament una vintena de màquines a Portugal i unes poques a Colòmbia, Estats Units i Itàlia.

Acerman va tancar el taller l'any 1969, quan es va jubilar Salvador Turull i Josep Ruaix marxà cap a Sao Paulo (Brasil), on avui dia encara viu, jubilat. Joan Bonamusa va deixar l'empresa abans i es va traslladar a viure a Suïssa; Salvador Turull morí l'any 1976 i Josep Bonany l'any 2002.

J.M. Ferrer

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 13

Març 2005

EDITORIAL

El Centre Atlètic Laietània organitza, per al proper dia 28 de maig, un acte en record a Jaume Vilaseca i Bertranpetit que, com bé sabeu, va ser l'iniciador del que serà, en un futur no massa llunyà, el Museu del Gènere de Punt de Mataró a Can Marfà.

Segurament, l'acte en recordança seva va més enllà d'aquest projecte prou important i simbòlic per a la ciutat. En Jaume Vilaseca va ser un bon esportista, un humanista; la gent que va viure al seu costat recorda com, des de la senzillesa, emfatitzava el valor de l'amistat i la veritat com els béns més preuats de la persona. Va ser un empresari exemplar, tant en la tècnica i la innovació com per la seva manera senzilla i cordial de portar una empresa, valorant molt les persones i el treball en equip, en un moment en què això no era gens quotidià.

Era un home, però, a qui li agradaven poc les lloances quan anaven dirigides cap a ell. Mai no va ajudar ni aconsellar ningú per ser reconegut. Mai no va fer res per «sortir als diaris», més aviat evitava algunes coses, pensant que podien arribar a fer-se públiques.

Per això, aquest acte organitzat pel Centre Atlètic Laietània, encertadament vol un lligam entre el Museu del Gènere de Punt i en Jaume Vilaseca.

Per iniciativa seva, aquest Museu, des dels seus inicis, va voler ser una proposta aglutinadora, una iniciativa que fos testimoni viu entre el gènere de punt i la història viva de la ciutat. Un homenatge a tots els homes i dones que des del treball han fet créixer la ciutat en totes les seves dimensions humanes, laborals, socials i econòmiques. Empresaris i treballadors, famílies senceres i moltíssimes hores de treball que han fet de la ciutat el que avui és: Una ciutat emergent de persones constants, capaces de superar adversitats i moments difícils. El Museu no ha de deixar de ser un homenatge a tots ells.

Ens agrada dir que si avui Mataró és una ciutat de gent emprenedora i lluitadora, el punt hi té molt a veure. Amb el punt hem après a tibar fort el fil de la història, i el punt ens lliga amb un passat que no volem oblidar.

ACTE EN RECORD A JAUME VILASECA i BERTRANPETIT

(1932 - 1997)

Dissabte 28 de maig de 2005, 7 de la tarda
Sala d'actes del Centre Atlètic Laietània

Aquest acte dedicat a Jaume Vilaseca i Bertranpetit, doncs, també serà com ell hagués volgut, un acte d'homenatge a una ciutat que no vol oblidar el passat i vol recordar tots els treballadors i treballadores, empresaris i empresàries que, des de l'honestedat i la feina ben feta, han ajudat a construir una ciutat i una comarca on, avui, viure-hi i/o treballar-hi no deixa de ser un privilegi.

Us hi esperem.

EDITA: **FUNDACIÓ JAUME VILASECA**
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Els homes que fan possible el projecte	2
Nous ingressos	2
Els nostres artistes	3
Els museus industrials	3
Acerman	4

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

CAIXA LAIETANA

Els homes que fan possible el projecte

En els darrers butlletins fèiem esment dels nostres col·laboradors que, amb la seva paciència, coneixements i bon fer, han estat elements clau per poder presentar gran part de la maquinària de què disposem en un perfecte estat i en funcionament.

Darrerament s'hi ha integrat **PERE IBERN i PRATS** que procedeix de Vilaseca SA, on ha portat a terme tota la seva activitat laboral des de ben jove i fins fa un parell d'anys, que s'ha jubilat; cinquanta-dos anys al costat del nostre fundador, Jaume Vilaseca, i posteriorment del seu successor.

Però no podem tancar el capítol dels col·laboradors sense fer referència als qui, malauradament, ens han deixat.

RAMON ANGLADA i SALVADOR, encarregat d'Herederes de Julià Ginestà SA –ca l'Esclop–, que va posar a punt la bateria construïda per Fundició y Talleres J. Roure SA.

ENRIQUE GUERRERO LÓPEZ, encarregat de tissatge de Puntrick SA, que es va responsabilitzar de la posta a punt del links-links d'Acerman SA.

JOAQUIM ESPERALBA i MARTÍ, de l'equip tècnic de Jumberca SA, que col·laborà en l'acompanyament i l'atenció de visites.

MANUEL SOLER i SERRA, professor jubilat de l'Escola de Teixits de Punt de Canet de Mar, que va treballar infatigablement en la posta en marxa del xeric.

I RAMON ROMEU i LLANAS, tècnic titulat per la mateixa escola, actiu buscador d'informació i d'utensilis de tota mena.

I també **GUIFRÉ TARRAGÓ i MIR**, de l'empresa Ramon Recoder Clavell, més tard Diamantes Industriales Roder, Diamantes Industriales Wendt i, aquests darrers anys, Wendt-Samedi; un total de quaranta-nou anys al servei d'aquesta empresa dedicada al món del diamant, fent feines de suport i d'administració i col·laborant estretament amb Josep M. Ferrer.

NOUS INGRESSOS

Per falta d'espai en els butlletins núms. 11 i 12, no es va poder donar cabuda a la gran quantitat d'ingressos d'aquests darrers mesos.

MAQUINÀRIA

J. Casabella i Gel ens ha cedit dues overlocks, una Willcox Gibbs anglesa i una Virginio SA italiana; Vicenç Codina i Llagostera, una màquina de quatre agulles Nogma; Pere Esteve i Pérez, diverses màquines de pel·leteria angleses Allbook i M. Hashfiel; Jordi Mandri i Blanch, una overlock de The Merrow C°; Lluís M. Gallifa i Planas, una màquina de brodar alemanya Sphirmer i de tallar manual Ind-Text; Malltex SA, de Terrassa, tres màquines de cosir; Tecno-Closa SL, també de Terrassa, un cotton Closa de quatre fontures; Josep Martínez i Tarragó, cinc màquines de cosir de diversos models, una d'embossar i un aparell de fer patrons; Punto Nuevo SA, d'Arenys de Munt, una màquina de brodar Alfa; Pere Fàbregas i Comamala, una màquina de repuntar amb àncora i una altra de dues agulles, ambdues d'Estats Units; Rosa Marquet i Bilbeny, una màquina de tira Rimoldi; Josep Montasell i Lladó, una tricotosa manual petita; Josep M. Alsina i Llagostera, dues màquines de repuntar RAY i Singer; el matrimoni Garolera-Roure, una màquina de repuntar Wertheim i, finalment, Joan Rigual i López, un conjunt de deu màquines de diversos tipus i constructors.

DOCUMENTS i FOTOGRAFIES

Marta Teixidó ens ha regalat un fulletó amb fotografies de la casa Saladrigas del Poble Nou i carta de colors d'un tint; Joaquim Dorda i Comas un lot de nou fotografies de personal de can Marfà; i el Museu-Arxiu de Santa Maria, vint-i-cinc exemplars de la revista *Indústria Tèxtil*, dels anys 1917-1919.

MANUFACTURAS MATARÓ-GERONA, S.A. «Can Marfà». D'esquerra a dreta: Miquel Pujol i Juncà, escrivent; Francisco Comas i Figuera, director; Domingo Camp i Caupena, escrivent, i Antoni Trias i Roselló, cap de manyeria. Foto gentilesa de Jaume Sabater i Comas.

DIVERSOS

De l'empresa Masiques i Piferrer, de Vilassar de Dalt, i per gentilesa de les senyores Núria i Josefina Masiques i Collell, hem recollit un teler de fusta jacquard, de l'any 1850, un frontal i laterals d'un antic despatx de fàbrica, forniments i interessant documentació.

PECES DE PUNT

De Cristina Casas hem rebut diverses peces anteriors a l'any 1930; de la família Garolera-Roure, un lot de peces antigues; de la família Gallifa-Planas, un lot de mitjons; de Josep Martínez i Tarragó, un lot de bolquers; de Joan Bonareu i Leonart, una camiseta del FC Barcelona signada per Cruyff; de Rosa M. Serra i Vives, uns enagos, un cubre i jaquetes dels anys 1880/1890; d'Isabel Codina i Casas, un cosset i una falda molt antics; de Remei Pons i Jané, camisetes i un vestit de nena d'inicis de segle; de Rosa Subià i Cuyàs unes mitges de l'any 1900 i de Jordi Montells i Freixas un important lot de peces de finals del segle XIX.

LLIBRES

Pere Anglas i Fadó ens ha regalat un exemplar del *Manual Práctico de Tricotosas Rectilíneas*; i Francesc Villegas el llibre *De Casals a Hayes Lemmerz, una empresa centenària de Manresa*, del qual n'és l'autor.

PUBLICITAT

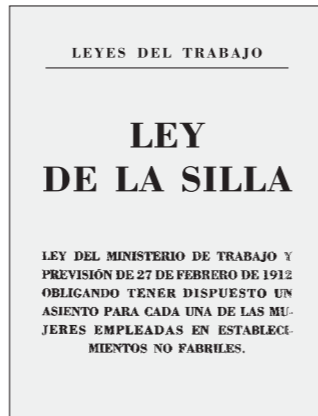
L'empresa Malltex SA de Terrassa ens ha obsequiat amb un lot de quaranta-sis magnífics cartells publicitaris.

FONS D'ART

L'artista Antonio Torrado ens ha ofert un oli de 60 x 92 cms que representa una màquina circular. I el senyor Josep Bellavista i Roig, d'Unipunt SA, dos olis, un d'1,30 x 95 cms, original, amb cotons de l'empresa, i un altre de 90 x 60 cms, plotejat, que representa la façana de la fàbrica del carrer de Balmes.

UTENSILIS

Joaquima Viñals i Caminada ha donat una balança per pesar metratge de teixit, construïda per l'empresa JBA de Vilassar de Dalt.

Facsimil de llei promulgada a la *Gaceta de Madrid* el 28 de febrer de 1912, pel govern presidit per José Canalejas durant el regnat d'Alfons XIII.

Els nostres artistes

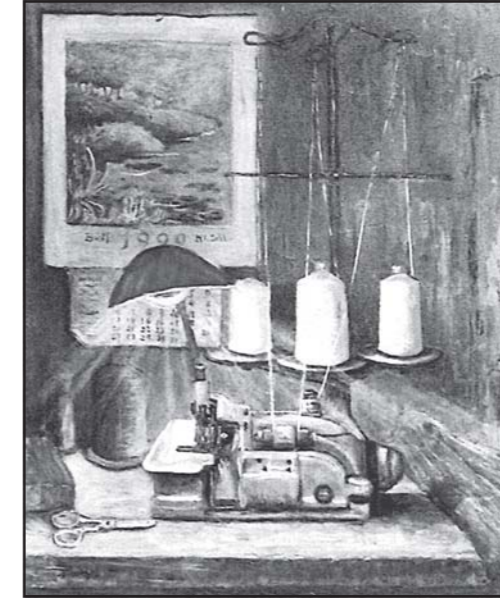
SALVADOR PUJOL i TORRELLAS

Salvador Pujol, autodidacte en el món de la pintura, és un exemple de constància i esperit de superació quan ens mostra espais naturals que es troben envoltats de l'atmosfera adient.

Durant els anys vuitanta va presentar exposicions individuals a Argentona, Arenys de Mar, Granollers i altres localitats, i participà al mateix temps en biennals i exposicions col·lectives.

L'any 1996 exposà a la sala d'exposicions de Caixa Laietana, a la Riera, i el 2001 a l'Ateneu de la mateixa entitat.

Viatger inquiet, ha captat paisatges de diversos indrets

d'Europa, Àsia i Amèrica del Nord, fent esbossos que després ha plasmat en els seus olis.

Trobem teles seves a Itàlia, Alemanya, França i, no cal dir-ho, a la nostra terra. Ha cultivat el paisatge rural i les marines, amb olis d'una textura aspra i rugosa, utilitzant sovint colors purs molt ben combinats.

D'un bon principi, i responent a la nostra petició, ens va oferir l'oli que us presentem amb la clàssica overlock RAY, un model construït l'any 1958 que ens recorda els racons de moltes llars mataronines.

Fotografia Salvador Lladó

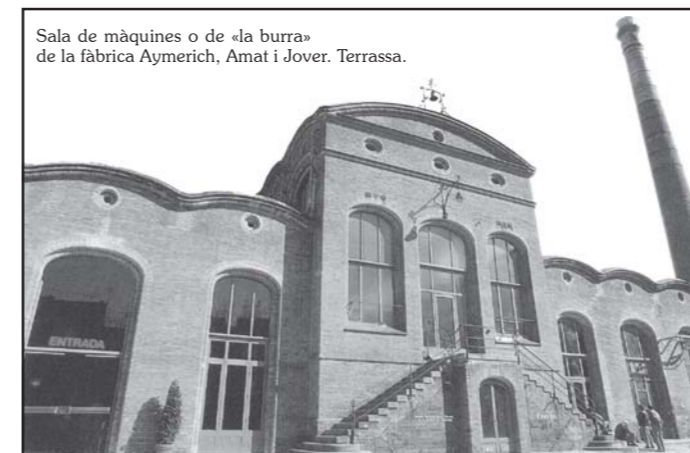
ELS MUSEUS INDUSTRIALS

La revaloració que s'ha produït d'un temps ençà dels tradicionals espais industrials, és una demostració del canvi de les nostres societats durant els darrers vint anys. La societat vol veure ampliada l'oferta de consum amb més i millors serveis, cultura, espais per conuiu, etc. Això ha reportat un canvi de mentalitat, i en molts casos les antigues instal·lacions industrials ja no es veuen com a restes a enderrocar, sinó per adaptar a nous usos, tot conservant les antigues fàbriques i projectant cap al futur la seva antiga funció; naturalment, quan l'antiga fàbrica, el continent, tingui un valor ja de per si apreciable.

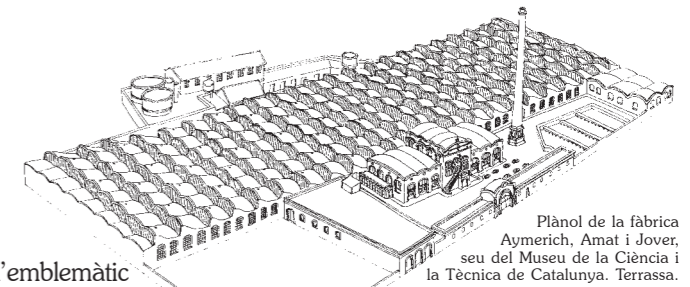
Així ho van entendre, ja fa anys, països capdavanters en la concepció de preservació del patrimoni industrial, basant-se en la transformació de les fàbriques i les colònies industrials en museus i espais de protecció del patrimoni obert als visitants i turistes. D'aquesta manera nasqué cap al 1960, especialment a Anglaterra, l'anomenada «arqueologia industrial», que donava especial relleu a les condicions de vida dels treballadors, als moviments sindicals i a la història social i econòmica.

Cap als anys setanta del darrer segle, Suècia, en veure la proliferació d'aquestes instal·lacions a les seves zones industrials, ja va organitzar l'anomenada «xarxa de museus industrials», que tan certament ha traslladat al nostre país el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, amb seu a Terrassa.

És en aquest context que considerem la importància que pot tenir per a la ciutat, i molt especialment per a la zona on estarà establert –l'Havana i rodalies–, la recuperació de

Sala de màquines o de «la burra» de la fàbrica Aymerich, Amat i Jover. Terrassa.

Plànol de la fàbrica Aymerich, Amat i Jover, seu del Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. Terrassa.

l'emblemàtic edifici de can Marfà i la ubicació del Museu del Gènere de Punt, on es situarà el nostre important patrimoni, que tant necessita un lloc adient.

El futur Museu que s'instal·larà a can Marfà ha de formar part de l'anomenat avui dia «Sistema de Museus», amb estreta dependència de la seu central de Terrassa, tal com se'ns ha promès sempre per part d'aquesta important institució. Les gestions perquè així sigui van ben encaminades, ja que ens consta que el nostre Ajuntament ha iniciat ja els primers passos per aconseguir-ho.

Vegeu carta publicada al diari *Crònica de Mataró*, del dia 5 de maig de 1994.

I, per què no?

El passat dia 17 d'abril vaig anar a Can Marfà, a la inauguració d'uns departaments situats en una de les naus gegants, els quals han estat destinats a l'emmagatzematge dels nans, drac, momerotes, diableses, etc. Fou precisament observant aquests espais quan vaig pensar en la quantitat de treballadors i màquines que hi deuen haver passat al llarg dels anys; aleshores se'm va ocórrer, i, per què no aixecar en alguna de les naus restants un museu tèxtil tot recordant als nostres fills i néts que va portar nom i prestigi a la (nostra) ciutat? Estic convençut que moltes persones col·laborarien de forma desinteressada perquè això fos possible, ja que, de ben segur, hi ha nombroses màquines velles arraconades i oblidades en tallers i fàbriques esperant d'ésser llançades per ferralla.

Tanmateix, la majoria de famílies mataronines tenen o han tingut un pare, una mare o un avi treballant en bé d'aquest ram. Seria, per tant, una bona manera de retre'ls un petit homenatge.

Moltes són ja les ciutats que s'han espavilat a preservar part del seu patrimoni en museus, com seria el cas de Vilafranca amb els seus vins, Terrassa amb els seus teixits, Ripoll amb les seves fargues, i així tantes altres que guarden dins la seva història els oficis que les van fer grans.

Joan Julià